

Avrupa Birliği Komisyonu Comenius Değerlendirme Raporları ve 2004-2006 Döneminde Türkiye’de Hazırlanan Comenius Projelerine İlişkin Bir Deđerlendirme²⁵

Ersin Haspolatlı²⁶

Kartal İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Rüçhan Özkılıç²⁷

Uludağ Üniversitesi

Özet

1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ile Avrupa Birliği (AB) Eğitim alanında bazı düzenlemeler yapmış, genel ve mesleki eğitim kavramlarını birbirinden kesin olarak ayırmıştır. Yapılan bu yeniliğin sonucu olarak 1995 yılında Sokrates, Leonardo ve Gençlik programları faaliyete geçirilmiştir. Yeni nesil programlarda yapılan en önemli yeniliklerden biri, okul eğitiminde Avrupa boyutunu ve işbirliğini desteklemek amacıyla Sokrates bünyesinde hazırlanan Comenius programıdır. AB Komisyon’u Comenius programının hedeflerine ulaşma oranının tespiti için çeşitli değerlendirme raporları hazırlatmıştır. Yapılan bu çalışma ile 2004, 2005 ve 2006 yılları Türkiye’ de kabul edilen Comenius 1 programı istatistikleri incelenmiş ve bulgular AB değerlendirme raporlarında yer alan bulgular ile karşılaştırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Türkiye ve AB verilerinin proje yürüten okul türleri, proje türlerinin dağılımı gibi alanlarda benzerlikler göstermesine karşın, proje kabul oranlarında farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Sokrates, Comenius

²⁵ Bu makalenin bazı bölümleri Ersin Haspolatlı tarafından hazırlanan "Avrupa Birliği Eğitim Programı Comenius I ve Eğitim Kurumları Proje Koordinatörlerinin Program Hakkındaki Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezinden alınmıştır.

²⁶ Kartal İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Okul Gelişim ve Kalite Bürosu , Okul Geliştirme Formatörü.

²⁷ Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi.

Giriş

Avrupa Birliği'nin ilk yıllarında eğitim kelimesi resmi antlaşmalarda yer almamıştır. Birliğin eğitim alanındaki politikaları, Maastricht Antlaşması'na (TEU, 1992) kadar geçen sürede üyelerin gönüllü olarak katıldıkları bir faaliyet olarak uygulanmaya çalışılmıştır (Jones, 2001). Eğitim ile ilgili konular 1957 ve 1976 yılları arasında topluluk koridorlarında bir tabu olarak varlığını sürdürmüştür (Neave, 1988). İlerleyen yıllarda Avrupalı politikacıların eğitim politikalarına bakış açıları değişmeye başlamıştır. Birçok politikacı eğitimi geleceğin Avrupa vatandaşını yaratmanın yolu olarak görüyordu (Leibfred ve Pierson, 1996). Daha sonra özellikle mesleki eğitim alanında hazırlanan ortak programlarla eğitim alanında işbirliğinin temelleri atılmaya çalışılmıştır.

Maastricht Antlaşması olarak bilinen Avrupa Birliği antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) olarak bilinen topluluğun ismi Avrupa Birliği (AB) olarak değiştirilerek, birlik üyeleri arasında işbirliğinin artırılması için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemelerle eğitim alanında AB politikasında önemli değişiklikler yapılmıştır. Antlaşmanın 126. maddesi genel eğitimle, 127. maddesi ise mesleki eğitimle ilgili hükümler içermektedir. Bu maddeler aşağıda sıralanmıştır:

- Madde 126 “-Birlik, gerekli gördüğü faaliyetleri destekleyerek, üye ülkeler arasında iş birliğini artırarak eğitim kalitesini geliştirmelidir (TEU, 1992)
- Madde 127 “-Birlik üye ülkelerde mesleki eğitimi geliştirme faaliyetlerini desteklemeli ve ortak bir mesleki eğitim politikası belirlemelidir (TEU, 1992).

Bu antlaşmayla birlik tarihinde ilk defa bir antlaşmada eğitim kelimesi somut olarak yer almıştır (Lenaerts, 1994). Maastricht Antlaşması ile mesleki ve genel eğitim kavramları birbirinden kesin olarak ayrılmıştır. Maastricht Antlaşması öncesi AB bünyesinde eğitim faaliyetleri Roma Antlaşması'nın 128. maddesine göre mesleki eğitimi geliştirme amacı taşıyordu. Maastricht antlaşması sonrası topluluğun eğitim ile ilgili faaliyetlerinin kapsamı genişletilmiştir (Blitz, 2003). Maastricht Antlaşmasının en büyük başarısı topluluğun eğitim alanında yetkisini arttırmasıdır (Lenaerts, 1994). Maastricht sonrası dönemde birliğin eğitim alanındaki faaliyetleri, Sokrates ve Leonardo gibi programlar üzerinde yoğunlaşmıştır (Economou, 2003). 1995 yılından sonra AB Eğitim programları Avrupa Ekonomi Bölgesindeki ülkelerin katılımına da açılmıştır (Jones, 2001). Ertl' e (2003) göre bu programların ortak amaçları;

- Çok uluslu eğitim, mesleki eğitim ve gençlik ortaklıkları oluşturmak
- Eğitim programlarının ve yurtdışında eğitim fırsatlarının değişimini sağlamak
- Yeni yaklaşımları hedefleyen eğitim ve öğretim projeleri üretmek ve uygulamak
- Eğitimde yeni teknolojiler ve mesleki niteliklerin tanınması gibi ülkeler arası konuları çözmeyi amaçlayan yeni sistemler aramak
- Akademik ve mesleki uzmanlık ağları kurmak
- Uyum, karşılaştırma ve karar alma için ortak bir altyapı oluşturmak
- Açık ve Uzaktan Eğitim ile Bilgi İletişim Teknolojilerinin eğitim alanında kullanılmasına ve eğitimde çoklu ortam desteğinin sağlanmasına katkı sağlamaktır.

Sokrates programı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin 14 Mart 1995 tarihli 819 / 95 / EC numaralı kararına istinaden, Avrupa Birliğinin Kuruluş Anlaşması'nın 126 ve 127. maddelerini temel alarak 1 Ocak 1995 ve 31 Aralık 1999 yılları arasında uygulanmak

üzere hazırlanmıştır (EU, 1997). Konsey kararının 1. maddesinde bu programın hedefi “eğitim ve öğretim kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmak ve eğitim alanında işbirliğinin Avrupa çapında yaygınlaşmasını sağlamak” olarak ifade edilmiştir (<http://europa.eu.int>).

Uygulanmakta olan Erasmus, Lingua, Eurydice ve Arion programları üzerinde bazı değişiklikler yapılarak, bu programlar Sokrates bünyesine alınmıştır. Bu uygulamalar ile Avrupa’daki genel eğitim programlarının tek çatı altında toplanması hedeflenmiştir. Bütçenin en az %55’i yüksek öğretime, en az %10’u okul eğitimine, en az %25’i ise dil öğretimi, uzaktan eğitim veya değişim gibi alanlara ayrılmıştır (Jones, 2001).

Sokrates programının kuruluş aşamalarında daha önce yürütülmekte olan Lingua ve Erasmus programlarını tamamlayıcı bir program düşünülmüş ve Comenius programının oluşturulmasına karar verilmiştir (Jones, 2001).

Comenius, her seviyedeki (okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim) okul eğitiminde Avrupa boyutunu ve işbirliğini desteklemek amacıyla Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Şubat 1995’ de aldığı kararla Sokrates I’ in bir alt programı olarak kurulmuştur (EU, 1997). Comenius eğitimin ilk aşaması olan okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim alanlarına odaklanır. Eğitim ilgili tüm kurumları, öğrencileri, öğretmenleri, eğitim personelinin, okul-aile derneklerini, sivil toplum kuruluşlarını, yerel idareleri, sosyal ortakları ve özel sektörü kapsar (EU, 2000). Eğitimci, öğrenci ve velilerden oluşan büyük bir kitleye ulaşabilmesi Comenius’u en başarılı programlardan biri yapmıştır. Gerçekleştirilen bu çalışma ile AB Komisyonu tarafından yürütülen Comenius Programlarının değerlendirilmesi için hazırlanan raporların incelenmesi ve 2004-2006 yılları arasında Türkiye’de kabul edilen Comenius okul ortaklıkları projeleri verilerinin AB Komisyonu verileriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma Comenius Programları ile ilgili yapılan literatür taraması sonucu ulaşılan istatistiksel verilerin karşılaştırılmasına dayalı betimsel bir çalışmadır. Çalışmada AB Komisyonu değerlendirme raporlarına ulaşılmış ve Comenius programı ile ilgili elde edilen bilgiler özetlenmeye çalışılmıştır. Türkiye’de kabul edilen Comenius projeleri ile ilgili veriler ise Türkiye Ulusal Ajans kaynaklarından alınmıştır. Verilerin yıllara göre yüzdeleri çıkarılmış ve gözlenen sayısal değişimler hazırlanan tablolarla aktarılmıştır. Daha sonra AB Komisyonu verileri ve Türkiye’de kabul edilen Comenius projeleri ile ilgili verilerin yıllara göre gösterdiği değişim karşılaştırılmıştır.

Socrates Programları İçerisinde Comenius’un Yeri

Sokrates I’in sağladığı başarı sonucu Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin 253/2000/EC sayılı ve 24 Ocak 2000 tarihli kararı gereğince (EPC, 2000) kurulan ve topluluk eylem programının ikinci aşaması olan Sokrates II’nin, 1 Ocak 2000 ile 31 Aralık 2006 arasındaki dönemi kapsamı planlanmıştır. Programın bütçesi 1850 milyar Avro’ dur. Sokrates II bünyesinde yürütülen programlar; Comenius (Okul eğitimi), Erasmus (Yüksek Öğretim), Grundtvig (Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Eğitim), Lingua (Avrupa Dilleri Eğitimi), Minerva (Eğitimi Destekleyen Yeni Teknolojiler), Gözlem ve Yenilikler, Ortak Faaliyetler ve Destek Faaliyetleri olarak sıralanabilir (EU, 2000).

Sokrates programları içerisinde en yaygın olan ve en fazla bütçe ayrılan programlar Erasmus ve Comenius’tur. Programlar ayrılan bütçeler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1
EUR 15 Bölgesinde 2000 – 2003 Dönemi Programların Yıllık Bütçeleri ve Sokrates Genel Bütçesine Oranları

Proje Adları	2000 (€)	%	2001 (€)	%	2002 (€)	%	2003 (€)	%
Erasmus	122.029.010	51	124.756.288	51	128.491.935	51	131.283.125	50
Comenius	67.516.000	28	68.811.398	28	68.154.655	27	69.842.129	27
Destek Faal.	15.007.556	6	16.191.729	7	18.001.484	7	22.607.410	9
Grundtvig	9.146.727	4	15.755.163	6	18.200.262	7	19.171.576	7
Minerva	10.727.183	4	8.004.348	3	7.224.596	3	7.346.595	3
Gözlem ve Yeni.	6.796.877	3	6.289.818	3	6.291.081	2	7.153.827	3
Lingua	4.482.570	2	4.640.486	2	4.419.716	2	4.526.170	2
Hazırlık Ziya.	1.210.000	0,5	800.000	0,3	1.600.000	0,6	-	-
Ortak Faaliyetler	-	-	492.907	0,3	712.950	0,3	1.000.000	0,4
Diğer	1.584.077	0,7	77.862	0,0	903.321	0,4	69.168	0,0
Toplam	238.500.000		245.820.000		254.000.000		263.000.000	

Not. Commission of Staff Working Paper (2004) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1 incelendiği zaman programlara ayrılan ödenekten Erasmus ve Comenius programlarının en fazla payı aldığı gözlenmektedir. Bu programlar aynı zamanda en fazla katılımcı sayısına sahip programlardır. Erasmus programına Sokrates bütçesinin ortalama %50' si, Comenius programına ise bütçenin ortalama %28'i ayrılmaktadır.

Erasmus programına ayrılan bütçenin daha fazla olmasına karşın, programlardan faydalanan kişi sayısı dikkate alındığında Comenius programının hedef kitesinin veliler, öğretmenler ve öğrencileri kapsamı nedeniyle daha yaygın olduğu gözlenmektedir. Deloitte ve Touche (2000) firması tarafından hazırlanan rapora göre programa 1995–1999 yılları arasında ortalama 15.000 okul katılmıştır. Comenius faaliyetlerinde yer alan öğretmen sayısı 150.000, öğrenci sayısı ise 2 milyon dolaylarındadır.

Comenius Değerlendirme Raporları

Sokrates programının birinci aşamasını başlatan Avrupa Konseyinin 819/95/EC numaralı Mart 1995 tarihli kararının 8 numaralı maddesi ile Avrupa Komisyonu'na Sokrates programının izleme ve değerlendirme çalışmalarını yapma sorumluluğu verilmiştir. 1999 yılında AB Komisyonu Sokrates I' in genel ve özel alanlarda değerlendirilmesi amacıyla gereken çağrıyı yapmıştır (Centre for Research on Higher Education and Work, 2000). Yapılan çağrı sonucu, Kassel Üniversitesi Yüksek Eğitim ve İş Araştırma Merkezi Sokrates programının değerlendirme çalışmalarını üstlenmiştir (CRHEW, 2000). İlerleyen yıllarda Komisyon uygun gördüğü özel alanlarda çeşitli kurumlara daha detaylı değerlendirme raporları hazırlatmıştır.

Comenius AB Eğitim Programları içinde en fazla katılımcıya sahip programlardan biri olduğu için, değerlendirilmesine özel önem verilmiştir. 1995 -1999 döneminin program sonu değerlendirmeleri yapılmış. 2000 – 2005 döneminde ise ara dönem değerlendirme raporları hazırlanmıştır. Bu bölümde bu raporların bulgularından tarihsel sıralama izlenerek kısaca bahsedilmiştir.

1995-1999 Dönemi Comenius Değerlendirme Raporları

- 1995-1999 döneminde Comenius programı 3 ana eylem programından oluşmaktaydı:
- Comenius 1: Okul ortaklığı projeleri
 - Comenius 2: Göçmen işçilerin, mesleki gezginlerin, göçebelerin ve çingenelerin kültürlerarası eğitimi
 - Comenius 3: Eğitim görevlilerinin hizmet içi eğitimi (EU, 1997)

Almanya Kassel Üniversitesi tarafından hazırlanan Sokrates Genel Değerlendirme Raporu içerisinde tüm Comenius faaliyetlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır. Sokrates değerlendirme çalışmasının koordinatörlüğünü Prof. Dr. Ulrich Teichler üstlenmiştir. Comenius programı ile yapılan çalışmalar European Institute of Education and Social Policy (EIESP) tarafından yürütülmüştür (CRHEW, 2000). Yapılan çalışmada genel olarak programın hedeflerine ulaşma düzeyinin ölçülmesi, programların katılımcılarına ait nitel ve nicel verilerin elde edilmesi, programlar için yapılan düzenlemelerin ve oluşturulan kurumların yeterliliğinin araştırılması hedeflenmiştir.

Comenius 1 Değerlendirme Çalışmaları

AB Komisyonu Comenius 1 ve Lingua E programlarının değerlendirilmesi için Deloitte ve Touche firmasıyla 1999 yılında anlaşmıştır. Firmanın hazırladığı değerlendirme raporu (Deloitte ve Touch, 2000), 2000 yılında "Evaluation of European School Partnerships Under Comenius Action 1 and Lingua Action E" ismiyle yayınlanmıştır. Değerlendirme raporuna göre 1995 – 1999 yılları arasında 3700'ün üzerinde Comenius Okul Ortaklığı Projesi uygulanmıştır. Projelerin hazırlık süreçlerinde yapılan hazırlık ziyaretlerinin sayısı 16.031'dir. Programa katılan okul sayısında sürekli artış gözlemlendiği raporda belirtilenler arasındadır. 1995 yılında 1500 olan katılımcı okul sayısı, 1998 yılında 9000'e yükselmiştir. 1995-999 yılları arasında AB Komisyonu'nun desteğiyle 11.758 çalışma ziyareti yapılmıştır. Program bünyesinde 3213 öğretmen değişim faaliyeti desteklenmiştir. Comenius 1 programına 100 milyon € bütçe ayrılmıştır. 1997 yılında katılımcı ülke sayısının artmasıyla 6,5 milyon € tutarında ek fon sağlanmıştır.

Deloitte ve Touche (2000) firması tarafından yapılan çalışmada kullanılan anket bulgularından, yapılan görüşmelerden ve daha önce hazırlanan belgelerden yararlanılmıştır. Rapordaki verilere göre Comenius Okul Ortaklığı Projesi katılımcılarının yaklaşık olarak yarısı daha önce Lingua, Petra veya Youth gibi çeşitli işbirliği projelerinde yer almıştır. Ortakların büyük çoğunluğu ortaklarını kişisel bağlantılar yoluyla bulmuştur. Comenius Okul Ortaklığı Projelerine katılan okulların %60'ı orta öğretim, %4'ü okulöncesi eğitim, %36'sı ise ilköğretim kurumlarıdır. Bu okulları %50'si şehir merkezlerinde, %20'si gecekondu semtlerinde, %30'u ise kırsal alanda bulunan okullardır. Raporda ayrıca okul projelerinin konuları da incelenmiştir. İlköğretim okullarının projelerde en fazla tercih ettiği konular öğrencilerin günlük yaşamıyla ilgili konulardır. Liseler ise çevre, kültürel miras ve vatandaşlık gibi konuları tercih etmiştir. Comenius Okul Ortaklığı Projelerinde ortalama olarak 3 ya da 4 ortak bulunmaktadır. 1995 yılı verilerine göre her projede ortalama 1 koordinatör 2 ortak olan proje ortağı sayısı, 1999 verilerine göre 1 koordinatör 3 ortağa yükselmiştir. Böylece projelere ortak olan okul sayısı ortalama olarak 3'ten 4'e yükselmiştir.

Yine aynı rapora göre (Deloitte ve Touch, 2000), Comenius 1 programı 1995-1999 yılları arasında hedeflerinin birçoğuna ulaşmış ve binlerce okul arasında çeşitli düzeylerde iş birliği sağlanmıştır. Raporun bulgularına göre bazı alanlarda program üzerinde düzenlemeler

yapılması gerekmektedir. Proje kazanımlarının eğitim programlarında yeterli miktarda yer almaması da raporda belirtilenler arasındadır. Bulguların ve kazanımların yaygınlaştırılması için katılımcıların genel olarak çaba sarf etmediği de raporun diğer bir önemli bulgusudur. Bunun sonucu olarak programın okullar üzerinde beklenen olumlu katkısı, az sayıda okulda gözlenmiştir. Programlar hakkında kırsal alanlardaki okullara daha fazla bilgi verilmesi gerektiği raporda belirtilmektedir. Ayrıca özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar hakkında ise hedeflere tam olarak ulaşılamamıştır.

Comenius 2 Değerlendirme Çalışmaları

Kassel Üniversitesi tarafından hazırlanan raporda Comenius 2 programı hakkında da çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır (CRHEW, 2000). Rapora göre, 1995-1999 döneminde Comenius 2 projesi çerçevesinde 350 proje kabul edilmiştir. Bu projelerin 174'ü en az bir sene daha desteklenmiştir. 1996 ve 1998 yılları arasında proje başına ortalama yıllık destek 46.000 € olmuştur. 1995 yılında Comenius 2'ye ayrılan bütçe toplam Comenius bütçesinin %38'i iken bu oran ilerleyen yıllarda ortalama %15'e düşmüştür. Bütçenin düşmesi sonucu kabul edilen proje sayısında da azalma gözlenmiştir. 1995 yılında 160 proje kabul edilmiştir, 1999 yılında ise bu sayı 99'a düşmüştür. Raporun diğer bulgularına göre projelerin %60'ı Almanya, Fransa, İspanya, İtalya, İngiltere ve Hollanda Enstitüleri tarafından koordine edilmiştir. Katılımcıların %50'si ise bu ülkelerin kurumlarıdır. Projeler ortalama 10 ortakla hazırlanmıştır. Comenius 2 katılımcıları onay için ortalama yedi ay beklediklerini belirtmişlerdir.

1995-1999 yılları arasında Comenius 2 fonlarından faydalanan projelerin %44'ü kültürler arası eğitim, %22'si ise göçmen çocuklarının eğitimi konularında hazırlanmıştır. Projelerin %63'ü öğretim yöntemleri, %60'ı ise pedagojik yaklaşımlar geliştirmeyi hedeflemiştir. Projelerin %67'sinde ise hedefin bilgi ve tecrübe değişimini sağlamak olduğunu belirtmiştir.

2002 yılının Aralık ayında Avrupa Komisyonu Sokrates 1'e ait Comenius 2 programının nihai değerlendirme çalışması Ocak 2003-Haziran 2003 tarihleri arasında yapılmıştır. Yapılan çalışmalarla ilgili olarak Barbier Frinault ve Associés (2003) firması tarafından yayınlanan "Ex-post Evaluation of the Comenius 2 Action Under the Sokrates I Programme" adlı rapora ulaşılmış ve rapor incelenmiştir. Araştırmada katılımcılara değerlendirme soruları yöneltilmiş, programın hedefleri özel olarak incelenmiş, Avrupa Komisyonu yetkilileri, Ulusal Ajans (UA) çalışanları ve katılımcılarla çeşitli görüşmeler yapılmıştır. Proje koordinatörlerinin üçte biri araştırma yer alan anketleri yanıtlamıştır.

Hazırlanan bu raporun bulgularına göre, programın 1995-1999 yılları arasında başarılı olduğu söylenebilir (Barbier, 2003). Comenius 2 programı özellikle bilgi ve tecrübe paylaşımı, göçmen ve çingene çocuklarına eşit fırsatlar tanınması, özel ihtiyaçlara göre eğitimler tasarlanması, kültürlerarası ortak eğitim çalışmalarına başlanması gibi alanlarda başarılı bulunmuştur (Barbier, 2003). Fakat projeler genelde orta ölçekli oldukları için sonuçlarından geniş kitlelerin yararlanamadığı raporda belirtilenler arasındadır. Koordinatörlere göre programın en zayıf yönü uygulama sürecinde geçen zaman ve bürokratik işlemlerin çokluğudur.

Comenius 3 Değerlendirme Çalışmaları

Comenius 3 eğitim personelinin mesleki gelişimine katkıda bulunmak amacıyla uygulanmaktadır. Kassel Üniversitesi tarafından hazırlanan rapora göre (CRHEW, 2000) eğitim personelinin eğitimi amacıyla hazırlanan projeler üç yıllık destek alabilmektedir ve proje başına yıllık katkı 25.000 € civarındadır. 1995-1999 yılları arasında 355 proje desteklenmeye değer bulunmuş, bunların 180 tanesi ikinci yılında da mali desteklerden faydalanmıştır. 1995 yılında kabul edilen proje sayısı 47 iken, bu sayı 1996 yılında 81 ve 1997 yılında 87'ye kadar çıkmıştır. Proje katılımcıları onay alabilmek için ortalama altı ay beklemediklerini bildirmişlerdir. 1996, 1997 ve 1998 yıllarında Comenius 3 proje koordinatörleri talep ettikleri bütçenin %35 ve %43 civarındaki bedellerini alabilmişlerdir. Bütçenin kısıtlanması sonucu proje ortakları aktiviteleri azaltmak zorunda kalmışlardır.

Elde edilen verilere göre (CRHEW, 2000) Comenius 3 bünyesinde hazırlanan 355 projenin %60'ı Almanya, İspanya, Fransa, İtalya ve İngiltere enstitüleri tarafından koordine edilmiştir. İngiltere bütün projelerin %20'sini, 1995 yılında kabul edilen projelerin ise %45'ini koordine etmiştir. Yapılan projelerde ortalama ortak sayısı altıdır. Eğitim Enstitülerinde görev yapan personel ise proje katılımcıların %40'ını oluşturmaktadır.

Rapora göre (CRHEW, 2000) Comenius 3 bünyesinde açılan hizmet içi eğitim kursları, hazırlanan eğitim modülerini; içerik, uygulanabilirlik ve kalite açısından değerlendirme şansı vermiştir. Comenius 3 bünyesinde öğretmen, danışman, müfettiş, eğitim destek personeli gibi eğitim personeline, hizmet içi eğitim kursları için destekte bulunulmuştur. 1995-1999 döneminde 5250 eğitim personeli program fonlarından yararlanarak yurt dışı eğitim faaliyetlerine katılmıştır. Destekte bulunan eğitim personelinin %75'i bayan öğretmenlerdir. Katılımcı ülkeler arasında yalnızca Hollanda ve İngiltere' de destek verilen erkek katılımcı sayısı bayan sayısından fazladır. Katılımcılara yapılan destek ortalama 1315 €'dur. Ödemelerin %80'i proje öncesi, %20'si ise proje sonrası yapılmıştır. Kursların ortalama süresi 6 gündür. Kursların büyük kısmı İngiltere'de açılmıştır. Genel olarak kurslarda en fazla kullanılan dil İngilizce'dir. İngilizce'yi Fransızca takip etmiştir.

2000-2005 Dönemi Comenius Ara Değerlendirme Raporları

2000 yılında yapılan düzenlemeler ile Comenius programına ait eylem başlıklarında aşağıda sunulduğu gibi bazı değişiklikler yapılmıştır (www.ua.gov.tr, 2006):

- Comenius 1 Okul ortaklıkları
- Comenius 2 Okul eğitim kadrosunun eğitimi
- Comenius 3 Uzmanlık ağları

AB Konseyi 2000 yılında başlayan Comenius programının ikinci dönemi için ara değerlendirme çalışmaları yaptırmış ve Comenius 1, Comenius 2 ve Comenius 3 alt programları için üç ayrı rapor hazırlanmıştır. Bu raporlar AB'ne ait web sayfasında yayınlanmıştır (<http://europa.eu.int>).

İlerleyen bölümde Comenius programına ait ara değerlendirme raporları yukarıda belirtilen eylem başlıklarına göre incelenmiştir.

Comenius 1 Değerlendirme Çalışmaları

Comenius1 programının ara değerlendirme raporu Centre for Strategy ve Evaluation Services (CSES) tarafından hazırlanmıştır. “*Impact of School Partnerships Sokrates II/Comenius 1 2000-2006*” adlı rapor Şubat 2004’de AB Komisyonuna sunulmuştur (CSES, 2004).

Comenius 1 programının yürütülmesinden AB Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü sorumludur. Programın ulusal düzeyde yürütülmesi ise Ulusal Ajansların sorumluluğu altındadır. Genel olarak AB Komisyonu ve Ulusal Ajanslar arasında işbirliğinin Sokrates 1 dönemine göre ilerleme gösterdiği belirlenmiştir. Raporda projelere ait anlaşmalarının imzalanmasında gecikmeler 2001 yılında gözlenen en ciddi problemlerden biri olarak belirtilmiştir (CSES, 2004). 2002 yılında bu gecikmeler oldukça azalmıştır.

Rapora göre (CSES, 2004) genel olarak başvurusu yapılan projelerin %68’i kabul edilmiştir. Bu oran dil projelerinde %54’e kadar düşmektedir. Araştırmaya katılan ve proje başvurusu kabul edilen okulların %35,6’sı projelere katılmak için başka bir ülkeden teklif geldiğini belirtmiştir. Ortak bulma seminerleri aracılığıyla ortak bulmaların oranı %23,6’dır. Katılımcıların sadece %10,7’si ortak bulmada veri tabanını kullandıklarını belirtilmiştir. Projelerin %79,6’sında hazırlık ziyareti yapılmıştır. Katılımcıların %33’ü başvuru formlarını doldurmayı, %25’i projelere destek bulmayı, %22,9’u ortak bulmayı ve %18,8’i proje konusunda uzlaşmaya varmayı projenin en zor aşaması olarak görmüştür.

2002-2003 döneminde Comenius 1 için ayrılan bütçe 56.707.966 €’ dur. 8164 okul projesi için 37.573.000 €, 907 dil projesi için 10.945.000 €, 1026 okul gelişim projesi için 5.642.000 € bütçe yapılmıştır (<http://europe.eu.int>, 2006).

“*Impact of School Partnerships*” isimli raporun (CSES, 2004) hazırlandığı 2002/2003 döneminde AB komisyonu tarafından katılımcı ülkelere ayrılan bütçe incelendiğinde, bütçenin ülkelerin nüfuslarına göre dağıtıldığı gözlenmektedir. Rapora göre AB üyesi ülkeler içerisinde nüfusu en kalabalık ülke olan Almanya 8 milyon € ile bu konuda ilk sıradadır. Almanya’yı Fransa, İtalya ve İngiltere takip etmektedir.

Raporda elde edilen verilere göre Comenius 1 programının genel olarak başarılı olduğu söylenebilir. Program genel olarak öğretmenler ve öğrenciler üzerinde olumlu gelişim sağlamıştır ve yeniliklerin hayata geçirilmesine yardımcı olmuştur. Ayrıca raporda programın eğitimde “Avrupalılık” kavramının gelişmesini sağlayarak katkıda bulunduğu belirtilmektedir. Katılımcıların diğer Avrupa dillerini öğrenme konusunda istekleri artmıştır. Genel olarak programların öğrencilerin hayatına doğrudan olumlu etki yaptığı raporda belirtilenler arasındadır.

“The Impact of Comenius School Partnerships on Participating Schools” (GES, 2007) raporu sonuçlarına göre ise proje sonunda öğretmenlerin proje ortaklarıyla kişisel diyaloglarının devam ettiği (%89 oranında), fakat bu oranın öğrenciler (%52) ve kurumlar arasında daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Comenius 2 Değerlendirme Çalışmaları

Comenius 2 programının değerlendirilmesi Avrupa Komisyonunun Aralık 2002 tarihinde aldığı kararla Ernst ve Young, France tarafından yapılmıştır. Değerlendirme

çalışması Ocak 2003-Temmuz 2003 tarihleri arasında yapılmıştır. Raporla ilgili bazı bulgular Barbier Frinault ve Associés tarafından “Interim Evaluation of the Comenius 2 Action under the Sokrates II” adıyla yayınlanmıştır.

Raporun hazırlanma sürecinde yapılan görüşmelerde katılımcılar, AB Komisyonu yetkilileri ve UA çalışanları genel olarak Comenius 2 programının başarılı olduğunu ve beklentileri karşıladığını belirtmiştir.

Raporda 2000-2006 döneminin ilk yıllarında etkinlik ve projeler için ayrılan yıllık bütçenin 1995-1999 dönemine göre azaldığı belirtilmiştir. Bütçedeki azalma oranı 2000-2001 döneminde %29’dur. Katılımcılara AB fonlarından yapılan desteğin yeterlilik düzeyi aktivite türüne göre değişmektedir. Araştırma sonuçlarına göre 11 günlük bir hizmet içi eğitim kursu için yapılan ödeme ortalama olarak 1703 €’dur. Günlük tutar 155 €’dur. Dil asistanlığı programı katılımcılarına 175 günlük etkinlik için ödenen tutar 4926 €’dur. Günlük tutar 28 €’dur. Yapılan destek günlük olarak hesaplandığında aradaki farkın oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hizmet içi kursları katılımcıları genel olarak yapılan maddi desteği yeterli bulduğunu belirtmiştir. Sadece fiyatların daha yüksek olduğu İngiltere gibi ülkelerde faaliyetlere katılan katılımcılar destek tutarını yetersiz bulmuştur.

Hizmet içi eğitim kursları katılımcıları proje başvuruları ve ödenek başvurularını farklı zamanlarda değerlendirilmesinin birçok soruna sebep olduğunu belirtmişlerdir. Kurslara kabul edilen birçok kişi, bağlı oldukları Ulusal Ajansların ödenek vermemesi üzerine kurslara ön kayıtlarını iptal etmek zorunda kaldığını belirtmiştir.

Ulusal Ajanslar ve AB Komisyonu arasında proje seçim ve değerlendirme kriterleri arasında bir uyum olmadığının gözlemlendiği raporda belirtilenler arasındadır. Raporda projelerin Ulusal Ajanslar ve AB Komisyonu üyelerinin yer alacağı toplantılarda seçilmesi ve değerlendirilmesi de önerilmiştir. Raporda ayrıca Comenius 2 programının, yönetim ve izleme mekanizmasının geliştirilmesi gerektiği de yer almaktadır.

Comenius 3 Değerlendirme Çalışmaları

Comenius 3 ara değerlendirme raporu Ecosfera S.p.A firması tarafından 2004 yılında “*Interim Evaluation of the Comenius Networks*” adıyla 2004 yılında yayınlanmıştır. Comenius 3 ün amacı ortak ilgi alanlarında projeler arasında bilgi değişimini sağlayacak ağları kurmaktır. Sunulacak projelerde; her sene Comenius proje ortaklarının katılacağı seminer düzenlenmesi, bilgi alışverişini destekleyecek bir web sayfası tasarlanması ve uygun araçlar bulunması, yenilikleri duyurulacağı yıllık rapor basılması, aktiviteler ve etkinlikler hakkında Comenius la ilgili kurum ve bireylere bilgi verilmesi gerekmektedir.

Raporun bulgularına göre 2001 yılında seçilen 10 ağ için 3.003.266 € bütçe sağlanmıştır. Bu miktar ağların öngörülen bütçesinin %69.22’ sine denk gelmektedir. 2002 yılında seçilen 4 ağ için 1.456.594 € bütçe temin edilmiştir. Bu miktar, ağların bütçesinin %63.41’ ine denk gelmiştir. 2002 yılında ağ başına sağlanan ödenek 2001 yılından fazla olmasına rağmen, ağ bütçesinin karşılanma oranı düştüğü gözlenmektedir..

Hazırlanan anket ve yapılan görüşmeler sonunda programın devam ettirilmesi, bürokratik işlemlerin hızlandırılması, seçim sürecinde yönetim konusuna dikkat edilmesi, finansal destekle ilgili proje koşullarına göre düzenlemeler yapılması, topluluğa yeni üye olan ülkelerdeki enstitülerin katılımının teşvik edilmesi gerektiği raporda yer almaktadır (Ecosfera,

2004). Comenius bütçesinin dağılımını görebilmek için raporda yer alan verilerin bir araya getirilerek Tablo 2 oluşturulmuştur. Tabloya göre Comenius bütçesinin dağılımı incelendiği zaman en fazla payın okul ortaklığı projelerine verildiği söylenebilir. Comenius 1 Okul Ortaklıkları programının bütçesi, 2000 yılında Comenius bütçesinin %60'ına denk gelirken bu oran 2003 yılında %68'e kadar yükselmiştir. Buna karşılık 2000 yılında Comenius 2 bütçesi, Comenius bütçesinin %40'ına denk gelirken bu oran 2003 yılında %28 e gerilemiştir.

Tablo 2

2000–2003 Dönemi Comenius Bütçesi EURO 15 Bölgesinde Program Başlıklarına Göre Dağılımı

	2000 (€)	%	2001 (€)	%	2002 (€)	%	2003 (€)	%
Comenius 1	40.500.000	60	43.236.962	63	47.108.615	69	47.200.000	68
Comenius 2	27.016.000	40	22.841.658	33	19.465.778	29	20.360.461	29
Comenius 3	0	-	2.732.788	4	1.580.262	2	2.281.668	3
Toplam	67.516.000	100	68.811.398	100	68.154.655	100	69.842.129	100

Not. Commission Staff Working Paper verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye’de Uygulanan 2004, 2005 ve 2006 Comenius Okul Ortaklığı Projeleri İstatistikleri

Bu bölümde yer alan Comenius 1 projeleri ile ilgili tablolarda UA verileri kullanılmıştır. Avrupa’da 2000-2006 dönemi değerlendirme çalışmaları henüz tamamlanmadığı için 2000-2003 dönemi verileri kullanılmıştır. Türkiye AB Eğitim programlarına katıldıktan sonra UA’nın kurulması ve yapılan çalışmaların sonucu olarak Comenius programlarına başvuran kişi ve eğitim kurumlarının sayısında yıllara göre ciddi bir artış olmuştur. Bu artış Tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 3

Türkiye’de 2004 ve 2005 Yıllarında Comenius Programı Yararlanıcı Sayılarının Karşılaştırılması

Program Türleri	2004	2005
Comenius 1 Projeleri	99	347
Comenius 2.1 Avrupa İşbirliği Projeleri	6	12
Comenius 2.2 Kurumsal Dil asistanlığı	4	15
Comenius 2.2 Bireysel Dil Asistanlığı	1	34
Comenius 2.2c Hizmet İçi Eğitim	90	135
İrtibat Seminerleri	22	59

Not. DPT Eğitimde Diyalog Dergisi Ekim 2005 sayısı verilerden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 3 verilerine göre Comenius Programının bütün alt programlarında yararlanıcı sayılarında artış gözlenmektedir. Oranlardaki bu değişim de projelerin tanıtımının ve çeşitli illerde yapılan çalıştayların ve tanıtım faaliyetlerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Comenius 1 kapsamında 2004 yılında Türkiye’den ortakların bulunduğu 6 proje, 2005 yılında ise 6 proje daha Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir. 2004 yılında kabul edilen projelerin bütçesi 1.602.032 €, 2005 yılında kabul edilen projelerin bütçesi ise 915,756€’dur (DPT, 2005).

Tablo 3’e göre Comenius 2.2 Bireysel Eğitim destekleri faaliyetleri kapsamında 2004 yılında bir tane Dil Asistanı gönderilmiş iken, 2005 yılında bu sayı 34’e yükselmiştir. 2004 yılında misafir edilen Dil Asistanı sayısı 6 iken, 2005 yılında 15 Dil Asistanı misafir edilmiştir. Hizmet İçi Eğitim faaliyetine 2004 yılında 411 başvuru yapılmış ve bu başvuruların 90’ına maddi destek sağlanmıştır. 2005 yılında yapılan 344 başvurunun 135 ine maddi destek verilmesi kararlaştırılmıştır (DPT, 2005).

Tablo 4’de ise ülkemizde 2004, 2005 ve 2006 yıllarında başvurusu yapılan ve kabul edilen Comenius 1 proje sayıları sunulmaktadır.

Tablo 4
Türkiye’de Başvuru Yapılan ve Kabul Edilen Comenius 1 Proje Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

	2004	2005	2006
Proje başvuru sayısı	126	765	986
Desteklenen edilen proje sayısı	99	347	453
Proje kabul yüzdeleri	%79	%45	%46

Not. www.ua.gov.tr web sitesindeki verilerden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 4 verileri incelendiği proje başvuru sayısında ve desteklenen proje sayısında sürekli bir artış gözlenmektedir. Fakat proje kabul yüzdeleri 2004 yılında %79 iken 2005 ve 2006 yıllarında %45 dolaylarına gerilemiştir.

2001 ve 2002 yıllarında Avrupa çapında başvurusu yapılan ve kabul edilen Comenius 1 projeleri ile ilgili sayısal veriler, Tablo 5’de yer almaktadır. 2004 ve 2005 yılı verilerine ulaşamadığı için 2001 ve 2002 yılı verileri araştırmada kullanmıştır.

Tablo 5
2001 ve 2002 Yıllarında Avrupa’da Kabul Edilen Comenius 1 Proje Sayılarının Başvurusu Yapılan Proje Sayılarına Oranları

	2001	2002	Toplam
Proje Başvuru Sayısı	14.786	13526	28312
Kabul edilen proje sayısı	9917	9863	19780
Reddedilen proje sayısı	4869	3663	8532
Projelerin kabul edilme oranı	% 67	%73	%70

Not. CSES Impact of School Partnerships, 2004 raporun verilerden yararlanılarak düzenlenmiştir.

AB Komisyonu için hazırlanan “CSES Impact of School Partnerships” raporuna göre 2001 ve 2002 yıllarında Avrupa’ da başvurusu yapılan projelerin kabul oranı ortalama %70’dir . Tablo 4 ve Tablo 5 verileri karşılaştırıldığı zaman 2004 yılında Türkiye’ nin %79’luk bir proje kabul oranıyla Avrupa ortalamasının üzerinde olduğu fakat 2005 ve 2006 yıllarında bu oranın %45’lere düşmesiyle AB ortalamasının oldukça gerisinde kaldığı görülmektedir.

Proje sayısında gözlenen artışın bölgelere aynı oranda yansiyıp yansımadığını tespit etmek için toplanan verilere Tablo 6 ' da yer verilmiştir. Tabloda bölgeler bazında 2004, 2005 ve 2006 yıllarına ait proje sayıları ve proje sayısının toplam proje sayısına oranına yer verilmiştir.

Tablo 6
2004, 2005 ve 2006 Yıllarında Bölgelere Göre Kabul Edilen Comenius 1 Proje Sayıları ve Türkiye Geneline Oranları

Bölgeler	2004 Proje Sayıları Ve Türkiye Geneline Oranı		2005 Proje Sayıları Ve Türkiye Geneline Oranı		2006 Proje Sayıları Ve Türkiye Geneline Oranı	
	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	10	10	49	14	58	13
Doğu Anadolu Bölgesi	3	3	8	2	16	3
Ege Bölgesi	9	9	61	18	90	20
Güneydoğu An. Bölgesi	3	3	21	6	44	10
İç Anadolu Bölgesi	22	22	98	28	119	26
Karadeniz Bölgesi	3	3	20	6	36	8
Marmara Bölgesi	49	49	90	26	90	20
Toplam	99	100	347	100	453	100

Not. Comenius 1 Okul Ortaklıkları Projeleri Başvuruları Bilgilendirme notundan alınmıştır.

Tablo 6 verilerine göre Marmara ve İç Anadolu Bölgeleri projelerden üç dönemde de en fazla pay alan bölgelerdir. Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri en az proje yapılan bölgelerimizdir. Proje sayısının toplam proje sayısına oranı yıllara göre incelendiği zaman en fazla düşüşün Marmara Bölgesinde yaşandığı gözlenebilir. Bu oran 2004 yılında %49 iken 2006 yılında %20 e gerilemiştir. Diğer bölgelerde bu oran genel olarak yükselme eğilimindedir. 2006 yılında kabul edilen projeler 60 ilden okullar tarafından hazırlanmıştır. 21 ilin projelere aktif katkısı olmadığı araştırmacı tarafından tespit edilmiştir.

Tablo 7'de ise Türkiye'den proje başvurusu kabul edilen okulların kamu kurumu veya özel okul olmalarına ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 7
2004-2005 Yıllarında Türkiye'de Kabul Edilen Projelerin, Kamu ve Özel Kurumlara Ait Yüzdeleri

Kurum türü	2004 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2005 yılı	2006 yılı	2006 yılı
	okul sayısı	proje yüzdeleri	okul sayısı	proje Yüzdeleri	okul sayısı	proje yüzdeleri
Kamu	31	%31	209	%60	341	%75
Özel	68	%69	138	%40	112	%25
Toplam	99	%100	347	%100	453	%100

Not. www.ua.gov.tr web sitesindeki verilerden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 7 verilerine göre projelerde yer alan devlet okullarının sayısında sürekli bir artış gözlenmesine karşın özel okulların oranları ise azalmaktadır. Bu eğilim, projelerin tanıtımı ile

yapılan çalışmaların başarılı olduğunu göstermektedir. İlk başvuruların alındığı 2004 yılında özel kurumlar tarafından hazırlanan projeler, tüm projelerin %69' unu oluşturmaktadır. Kamu kurumlarının proje oranı sadece %31'dir. 2005 yılında ise özel eğitim kurumlarının oranı %40'a, 2006 yılında ise %25'e gerilemiştir. Özel okulların ve devlet okullarının oranlarının tamamen değişmesi Ulusal Ajans tanıtım faaliyetlerinin okul personeli üzerinde olumlu etkisini göstermektedir. Tablo 8' de kabul edilen Comenius projelerinin türlerine göre dağılımı yapılmıştır.

Tablo 8

Türkiye' de 2004 ve 2005 Yıllarında Kabul Edilen Comenius1 Projelerini Türlerine Göre Dağılımı

Proje Türü	2004		2005		2006	
	f	%	f	%	f	%
Okul Projeleri	72	73	261	75	337	74
Dil Projeleri	9	9	22	6	36	8
Okul Gelişim Pr.	18	18	64	19	80	18
Toplam	99	100	347	100	453	100

Not. www.ua.gov.tr web sitesindeki verilerden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 8 verilerine göre 2004, 2005 ve 2006 yıllarında kabul edilen projeler türlerine göre incelendiği zaman oranlarda önemli bir değişiklik gözlenmemektedir. Okul projelerin sayısı Okul gelişim projeleri ve dil projelerine göre oldukça fazladır. 2004 yılında kabul edilen projeler arasında okul projelerinin oranı %73, 2005 yılında %75, 2006 yılında ise %74'dür.

Tablo 9'da ise Avrupa' da 2002-2003 yıllarında kabul edilen Comenius projelerinin türlerine göre dağılımı yapılmıştır.

Tablo 9

Avrupa' da 2002 – 2003 Yıllarında Kabul Edilen Comenius1 Projelerinin Türlerine Göre Dağılımı

Proje türü	Proje sayısı	Proje yüzdeleri
Okul Projeleri	8164	80
Dil Projeleri	907	9
Okul Gelişim Projeleri	1026	11
Toplam	10097	100

Not. <http://europe.ue.int> adresinden alınmıştır.

Tablo 9'da bulunan 2002-2003 dönemi Avrupa proje istatistikleri incelendiği zaman Okul projeleri genel projelerin %80'ini, Dil projeleri %9'unu ve Okul gelişim projeleri ise %11 ini oluşturdukları gözlenmektedir. Tablo 9'da verilen proje türlerine göre yüzdelerin, Tablo 8'de gösterilen Türkiye yüzdeleriyle benzerlik gösterdiği gözlenmektedir.

Tablo 10'da bulunan Türkiye'de 2004, 2005 ve 2006 Yıllarında Kabul Edilen Comenius1 Projelerinin Okul Türlerine Göre Dağılımı verileri incelendiği zaman 2004 -2006 yılları arasında ortaöğretim kurumları proje yüzdelerinde azalma, ilköğretim kurumları proje yüzdelerinde ise artış gözlenmektedir.

Tablo 10
Türkiye’de 2004,2005 ve 2006 Yıllarında Kabul Edilen ComeniusI Projelerinin Okul Türlerine Göre Dağılımı

Proje türü	2004 yılı projeleri		2005 yılı projeleri		2006 yılı projeleri	
	f	%	f	%	f	%
Okul öncesi eğitim kurumları	2	2	4	1	7	2
İlköğretim kurumları	38	38	168	48	233	52
Ortaöğretim kurumlar	59	60	175	51	213	46
Toplam	99	100	347	100	453	100

Not. www.ua.gov.tr web sitesindeki verilerden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Eğitim sisteminin farklı olmasından dolayı bu alanda Avrupa Birliği verileri ile tam bir karşılaştırma yapılması mümkün olmamıştır. Fakat “Sokrates 2000 Evaluation” raporu verilerine göre program katılımcılarının %34’ü ilköğretim, %4’ü okul öncesi eğitim, % 62’si orta öğretim kurumlarıdır.

Tartışma ve Sonuç

Dünyada son yıllarda gözlenen gelişmelerin sonucu Avrupa Birliği hedeflerine ulaşmak için eğitim alanında çalışmalarına hız vermiştir. 1992 Maastricht Anlaşması sonucu, birlik mesleki eğitimin yanı sıra genel eğitim alanında da projeler üretmeye başlamıştır. AB’ye aday ülke olan Türkiye’ de bu projelere ortak olmak için gereken çalışmaları yapmış ve Sokrates eğitim programlarına katılmıştır.

Avrupa Birliği Genel Eğitim Sokrates 1995 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Komisyon değerlendirme raporlarına göre Sokrates genel olarak başarılı AB Komisyonu yıl sonu ve ara değerlendirme raporlarında Sokrates programının genel olarak hedeflerine ulaştığı belirtilmektedir. Programın başarısı sonucu 2000 yılında programın bütçesi artırılarak bazı değişiklikler yapılmış ve Sokrates II hazırlanmıştır.

2000-2005 dönemi Sokrates bütçe verileri incelendiği zaman, programa AB bütçesinden ayrılan payın her sene arttığı gözlenmektedir. Bütçeden en fazla pay Comenius ve Erasmus programlarına ayrılmıştır. Bu programların hedef kitesinin sayıca çok olması nedeni ile Sokrates programının toplam bütçesinin %78’inin Erasmus ve Comenius programlarına ayrıldığı düşünülmektedir.

2000-2003 dönemi Comenius bütçesi ve dağılımı incelendiği zaman bütçenin ortalama %65 inin Comenius 1 Okul Ortaklıkları Programına ayrıldığı gözlenmektedir. Okul ortaklığı projelerinden okullarda öğrenim gören öğrenciler, görev yapan öğretmenler, veliler ve aynı bölgede bulunan diğer okullarda yararlanmaktadır. Bu sebeple okul ortaklıkları projelerine ayrılan bütçedeki artış anlamlı bulunmuştur.

2004, 2005 ve 2006 yılı verileri incelendiği zaman Türkiye’de AB Eğitim programlarından faydalanan kişi ve kurum sayısında ciddi artış gözlenmektedir. UA verilerine göre 2004 yılında %79 olan proje kabul yüzdesi, 2005 yılında %45, 2006 yılında %46 olarak belirlenmiştir. Bu oran, 2001 ve 2002 yıllarında Avrupa’da %70 olan proje kabul oranının oldukça gerisindedir. Türk okullarının projeye yoğun ilgisi, eksik belgelerle proje başvurusu yapılması veya Ulusal Ajans’ın yetersiz sayıda personelle çalışmasının oranlardaki farklılığın sebepleri olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye’de 2004, 2005 ve 2006 yıllarında kabul edilen Comenius1 projeleri; bölgeler bazında değerlendirildiği zaman, Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinin diğer bölgelerin oldukça gerisinde kaldığı gözlenmiştir. Özellikle Doğu Anadolu Bölgesi okulları tarafından hazırlanan projelerin oranı 2004 ve 2006 yıllarında %3, 2005 yılında ise %2’dir. %3’dür. Türkiye’de hazırlanan proje sayılarının bölgeler bazında bu derece farklılık göstermesinin birçok sebebi olabilir. Yerel kurumların projeye ilgisinin, öğretmenlerin motivasyonlarının, maddi olanakların, ekonomik, kültürel ve bölgesel faktörlerin bu farklılığın sebepleri olduğu düşünülmektedir.

2004, 2005 ve 2006 yılı projeleri, kamu kurumları ve özel kurumlara ait olma yüzdeleri incelendiği zaman 2004 yılında özel okullar lehine olan dağılımın, 2005 ve 2006 yıllarında kamu kurumları lehine tamamen değiştiği belirlenmiştir. Proje başvuruları kabul edilen devlet ve özel okullarının oranlarının değişiminin UA ve MEB tarafından yürütülen çalışmaların yaptığı olumlu gelişmeler sonucu olduğu düşünülmektedir.

Projelerin proje türlerine göre dağılımlarında yıllara göre ciddi bir farklılığa rastlanmamıştır. AB Komisyonu (2003) verilerine göre 2002-2003 yılı verileri Türkiye’deki bulgularla paralellik göstermektedir. Okul ortaklığı projelerin hazırlanmasının kolay olması ve değişik konularda hazırlanabilmesi okullar tarafından tercih edilmesinin sebepleri olabilir. Projelerden 2004 ve 2006 yılları arasında ilköğretim kurumlarının aldığı pay %38’den %52’ye çıkmış, orta öğretim kurumlarının proje oranı ise %60’tan %46’ya düşmüştür. İlköğretim okullarının sayısının daha fazla olduğu düşünüldüğünde bu artış anlamlı bulunmuştur.

Comenius projeleri bütçeleri kısıtlı olan devlet okullarının personeline değişik eğitim sistemlerinin tanınmaları ve kendilerini geliştirmeleri için önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle proje hazırlayan devlet okullarının sayılarının artması ve proje hazırlayan okulların bölgelere göre dağılımındaki değişimler çok olumlu bulunmuştur, Projelere katılan okul sayısının artmasının Türk Eğitim sistemi üzerine olumlu katkıları olacağı düşünülmektedir. Başvuru yapan okul sayısının her sene artması, projelerin kurumlar tarafından benimsendiğinin göstergesidir. Özellikle Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinden başvuru yapan okullara öncelik verilmesi projelerin olumlu etkilerini artırabilir.

Kaynakça

- Avrupa Birliği. (Erişim Tarihi:07.08.2006) <http://europa.eu.int>
- Barbier Frinault & Associés, (2003). *Ex-post evaluation of the Comenius 2 action under the Socrates I Programme*. (Erişim Tarihi:20.10. 2006)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education
- Barbier Frinault & Associés, (2003). *Interim evaluation of the Comenius 2 action under the Socrates 2 Programme*. (Erişim Tarihi: 20.10. 2006)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education
- Blitz, B. K. (2003). From monnet to delors: Educational co-operation in the European Union. *Contemporary European History*, 12(2).
- Centre for Research on Higher Education and Work, (2000). *Socrates evaluation report, University of Kassel*. (Erişim Tarihi: 20.10.2006)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education/2001/sociexpst/soc1xprep_en.pdf
- Centre for Strategy & Evaluation Services, (2004). *Impact of school partnerships (Socrates III/Comenius 1 2000-2006)*. (Erişim Tarihi: 20.10. 2006)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education
- Commission Staff Working Paper, (2004). *Statistics on the implementation of the second phase of the community action programme in the field of education 'Socrates' COM*. (Erişim Tarihi: 12.11. 2006) <http://europa.eu.int>
- Deloitte & Touche Company, (2000). *Evaluation of European school partnerships under Comenius Action 1 & Lingua Action E*. (Erişim Tarihi: 20.10. 2006)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education
- DPT, (2005). *Eğitimde Diyalog*. Ankara: DTP
- Economou, A. (2003). *A comparative study of the European dimension in education in England, Scotland and Wales, implementing European Union education an training policy: A comparative study of issues in four member states*. Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Ecosfera, S. P. A (2004). *Interim evaluation of the comenius networks final report*. (Erişim Tarihi:20.10. 2006). http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education
- ECOTEC (2008), *Joint report on the final evaluation of Socrates II, Leonardo da Vinci II and eLearning: A final report to the Directorate General for Education and Culture of the European Commission*. (Erişim Tarihi: 10.04. 2008)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education
- Ertl, H. (2003). *European Union and education policies: An overview of policies and*

initiatives in implementing European Union Education and Training Policy: A comparative study of issues in four member states. Netherlands: Kluwer Academic Publishers.

European Parliament and of The Council, (2000). Establishing the second phase of the community action programme in the field of education "Sokrates", Decision No 253/2000/EC.

European Union, (1997). *Socrates guide to programs.* (Erişim Tarihi:12.03. 2006)
<http://europa.eu.int>

European Union, (2000). *Socrates Guidelines for Applicants.* Luxembourg.

Gesellschaft für Empirische Studien (GES), (2007). *The impact of Comenius School Partnerships on participating schools, Kassel, Germany.* (Erişim Tarihi: 10.04.2008)
http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html

Jones, R. (2001). *The politics and economics of European Union.* Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.

Leibfried, S., & Pierson, P. (1996). Social policy. *Wallace in Wallace*, 185-207.

Lenaerts, K. (1994). Education in European community law After Maastricht. *Common Market Law Review*, 31.

Neave, G. (1988). *Policy and response: Changing perceptions and priorities in the vocational training policy of the EEC Commision.* Oxford: Vocationalizing Education.

Official Journal of EU. (Erişim Tarihi:12.01.2007) <http://europa.eu.int>

Treaty of European Union, (1992). *The Maastricht Treaty*, (Erişim Tarihi: 25. 06. 2006)
<http://www.europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoc01.htm>

Ulusal Ajans. (Erişim Tarihi:07.08.2006) www.ua.gov.tr

2006–2007 Dönemi Comenius 1 Okul Ortaklıkları Projeleri Başvuruları Bilgilendirme Notu
(Erişim Tarihi: 20 .10.2006) <http://www.ua.gov.tr>